

Adéla Dorňáková: Obchodní domy baťa v Praze
Posudek vedoucího bakalářské práce

Bakalářská práce Adély Dorňákové je věnována pozoruhodnému fenoménu Baťovské architektury se zaměřením na hlavní město Prahu. Jen málokterý podniky byl natolik spjat s architekturou jako prostředkem firemní politiky i prezentace, jako právě zlínská firma Baťa. V mnoha městech byly obchodní domy této značky umístěny do historického středu, kde se většinou vyznačovaly až ostentativně jednoduchou architekturou, vnášející i do malých měst ovzduší velkoměsta.

V případě Prahy byla jejich pozice pochopitelně složitější. V každé čtvrti vstupovala baťovská architektura do jiného kontextu a lze říci, že i s jinou úlohou. Kolekce osmi baťovských domů, představená v předložené práci, tak představuje pozoruhodný soubor, který se – přes některé obecné společné znaky – vyznačuje překvapivou různorodostí a – v neposlední řadě – i nestejnou architektonickou kvalitou.

Díky pečlivému urbanistickému rozboru, stavební historii (založené většinou na archivních či dobových pramenech), analýze stavby i vylíčení jejích následných osudů vyvstává před čtenářem plastický obraz jednotlivých domů i souvislostí jejich vzniku. Pečlivá pozornost je věnována nejen domům slavným a známým, jako jsou stavby na Václavském náměstí či v Celetné ulici, ale také těm méně známým nebo dokonce téměř neznámým, které jsou dnes díky utilitárním stavebním úpravám jen těžko rozpoznatelné. V závěru práce přináší sumarizaci zjištěného a zasazení do problematiky do kontextu fenoménu meziválečných obchodních domů v Praze.

Pečlivý průzkum jednotlivých baťovských pražských domů ukázal, nakolik rozporuplné je převládající obecné vnímání domů Baťa jakožto „paláců ze skla a betonu“. Až na výjimky úvodního „manifestu“, tedy domu na Václavském náměstí, jeho menších „kopií“ na Žižkově a v Nuslích a svébytného případu domu v Celetné se jednalo o domy spíše tradiční, u nichž se funkcionalistické prvky omezovaly na koncept parteru, prvního patra a dílčích prvků fasády. Nejmarkantněji tato skutečnost vystupuje u velkorysých novostaveb na Letné a v Libni, které se strukturou fasád zjevně blíží k místně převládajícímu typu běžné činžovní zástavby. Byl by zajímavé pokusit se tuto skutečnost ještě podrobněji zkoumat a zjistit, zda se skutečně nemůže jednat o obecnější trend, v rámci kterého se u některých tvůrců (a v tomto případě i firem) ze zatím nepřiliš jasných důvodů původně avantgardní tendence v městské zástavbě postupně zmírňují a mohou se – s trochou nadsázky – v jistém smyslu někdy obrátit až ve svůj vlastní protiklad. Stejně tak by stálo za to dále sledovat srovnání s OD Brouk a Babka, které prostřednictvím paláce Bílá labuť jakoby dořekly tendence, které do Prahy pomáhal uvést právě OD baťa na Václavském náměstí.

Tyto i další možné otázky však již přesahují rámec bakalářské práce, který měla tato práce naplnit. Vzhledem k její nesporné kvalitě i poctivosti zpracování ji s radostí doporučuji k obhajobě.

V Praze, dne 4.9.2013

PhDr. Richard Biegel, Ph.D.